

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2005 m. balandžio 1 d.

**Lietuvos banko prašymu dėl nutarimo projekto dėl privalomųjų atsargų
reikalavimų kredito įstaigoms****(CON/2005/8)****Ižanga**

1. 2005 m. vasario 14 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos banko prašymą pateikti nuomonę dėl nutarimo projekto dėl privalomųjų atsargų reikalavimų kredito įstaigoms (toliau – nutarimo projektas). Lietuvos bankas yra nacionalinė institucija, kuri priims šį nutarimą.
2. ECB kompetencija teikti nuomonę yra grindžiama 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais¹ 2 straipsnio 2 dalimi, kadangi nutarimo projektas yra susijęs su nedalyvaujančios valstybės narės pinigų politikos priemonėmis. Remdamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdandžioji taryba priėmė šią nuomonę.
3. Pagrindinis nutarimo projekto tikslas yra labiau suderinti privalomųjų atsargų sistemą Lietuvoje su Eurosistemos privalomųjų atsargų sistema. Konkrečiai, nutarimo projektas siūlo: (a) kad privalomosios atsargos būtų apskaičiuojamos ir patikrinamos pagal pinigų finansinių institucijų balansų statistines ataskaitas; (b) kad visos privalomosios atsargos būtų laikomos nacionaline valiuta (litais); ir (c) kad kredito įstaigoms būtų atlyginama už privalomųjų atsargų laikymą. Lietuvos bankas tuo pačiu nori išlaikyti privalomųjų atsargų nacionalinės sistemos Lietuvoje tam tikrus ypatumus. Be to, Lietuvos bankas paprašė ECB paaiškinti, ar, Lietuvai įsivedus eurą, Lietuvoje įsteigtoms kredito unijoms bus taikomi Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimai.
4. ECB pažymi, kad Eurosistemos privalomųjų atsargų sistemos teisinį pagrindą sudaro: (i) Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 19 straipsnis, (ii) 1998 m. lapkričio 23 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2531/98 dėl Europos centrinio banko privalomųjų atsargų reikalavimo taikymo², ir (iii) Europos centrinio banko reglamentas (EB) Nr. 1745/2003 dėl privalomųjų atsargų reikalavimo taikymo (ECB/2003/9)³. Šių teisės aktų, kurie yra tiesiogiai taikomi ir privalomi kredito įstaigoms, tikslas yra užtikrinti, kad Eurosistemos privalomųjų atsargų

---

¹ OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

² OL L 318, 1998 11 27, p. 1.

³ OL L 250, 2003 10 2, p. 10.

sistemos sąlygos ir tvarka yra vienodos visoje euro zonoje. Atsižvelgdamas į pirmiau minėtą Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimų teisinį pagrindą, ECB nori pateikti toliau išvardytas pastabas dėl nutarimo projekto.

Bendri samprotavimai

5. Pirma, ruošiantis euro įvedimui Lietuvoje, Lietuvos bankas turės patikrinti, ar Eurosistemos reikalavimai gali būti efektyviai vykdomi, ir ar Lietuvoje yra priimtos būtinos priemonės, užtikrinančios, kad valdžios institucijoms būtų suteikti reikalingi įgaliojimai, pagal Lietuvos teisę, padėti ECB ir su juo bendradarbiauti renkant ir tikrinant informaciją, reikalingą ECB privalomųjų atsargų sistemai.
6. Antra, kadangi Eurosistemos privalomųjų atsargų sistema duomenų atžvilgiu labai priklauso nuo Eurosistemos statistinės atskaitomybės reikalavimų, ir kadangi bet kokie statistinės atskaitomybės reikalavimų pakeitimai tiesiogiai įtakoja privalomųjų atsargų laikymą, pagrindinis elementas siekiant nuoseklumo tarp Lietuvos privalomųjų atsargų sistemos ir Eurosistemos tvarkos yra statistinės atskaitomybės reikalavimų, atitinkančių Eurosistemos statistinės atskaitomybės reikalavimus, nustatymas Lietuvos teisėje.
7. Trečia, įvedant eurą Lietuvoje ECB turės apsvarstyti pereinamojo laikotarpio priemones siekiant taikyti Eurosistemos privalomųjų atsargų sistemą, kaip, pavyzdžiui, buvo Graikijos atveju, 2001 m. sausio 1 d. šiai įsivedus eurą. Tai apimtų pereinamąjį laikymo laikotarpį Lietuvoje esančioms kredito įstaigoms bei pereinamojo laikotarpio nuostatas kitose dalyvaujančiose valstybėse narėse esančioms kredito įstaigoms.
8. Atsižvelgdamas į šiuos bendrus samprotavimus, ECB pritaria Lietuvos banko iniciatyvai peržiūrėti privalomųjų atsargų sistemą Lietuvoje siekiant ją suderinti su Eurosistemos privalomųjų atsargų sistema. ECB pažymi, kad, nors nedalyvaujančios valstybės narės išlaiko savo įgaliojimus pinigų politikos srityje, vis dėlto yra naudinga laipsniškai siekti nuoseklumo su Eurosistemos standartais, kad kredito įstaigos galėtų susipažinti su privalomųjų atsargų reikalavimais, kurie bus taikomi įvedus eurą Lietuvoje.
9. ECB taip pat žinoma, kad Lietuvos Respublikos Seimas šiuo metu svarsto įstatymo, kuris iš dalies pakeis Kredito unijų įstatymą, projektą. Ši nuomonė grindžiama šiuo metu galiojančiais teisės aktais ir neatsižvelgia į jokių pasiūlytus Kredito unijų įstatymo dalinius pakeitimus.

Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimų taikymas Lietuvos kredito unijoms

10. Dėl Lietuvos banko klausimo dėl Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimų taikymo Lietuvoje įsteigtoms kredito unijoms įvedus eurą Lietuvoje, ECB visų pirma pažymi, kad kai kuriose euro zonos valstybėse narėse kredito unijoms šiuo metu yra taikomi Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimai. ECB pažymi, jog Reglamento (EB) Nr. 1745/2003 2 straipsnio 1 dalis nustato, kad privalomųjų atsargų reikalavimai taikomi toliau išvardytoms įstaigų kategorijomis: (a) kredito įstaigoms, kurių apibrėžimas pateiktas 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos

direktyvos 2000/12/EB dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos⁴ (toliau – Konsoliduota bankininkystės direktyva), 1 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje, išskyrus dalyvaujančius nacionalinius centrinius bankus (NCB); ir (b) kredito įstaigų, kurių apibrėžimas pateiktas Konsoliduotos bankininkystės direktyvos 1 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje, skyriams, kurių apibrėžimas pateiktas tos pačios direktyvos 1 straipsnio 3 dalyje, išskyrus dalyvaujančius NCB. Konsoliduotos bankininkystės direktyvos 1 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa apibrėžia kredito įstaigą kaip įmonę, „kuri verčiasi indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita“. Pagal Konsoliduotos bankininkystės direktyvos 2 straipsnio 3 dalį ši direktyva netaikoma tam tikroms įstaigoms, įskaitant visų pirma valstybių narių NCB, pašto pinigų persiuntimo sistemų (*giro*) įstaigas ir specialiai išvardytus nacionalinius subjektus, įskaitant⁵ Lietuvoje įsteigtas kredito unijas, vienintelę išimtį darant Centrinei kredito unijai. Tačiau tas faktas, kad riziką ribojančios priežiūros tikslais Lietuvos kredito įstaigoms nėra taikoma Konsoliduotos bankininkystės direktyva, automatiškai nereiškia, jog pinigų politikos tikslais nustatyti Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimai joms taip pat nebūtų taikomi. ECB mano, kad, siekiant taikyti Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimus, būtina iš esmės patikrinti, ar įstaiga atitinka Konsoliduotos bankininkystės direktyvos 1 straipsnio 1 dalies 1 pastraipoje nustatytus kriterijus (t.y. ar jos veikla apima indėlių ar kitų gražintinų lėšų iš visuomenės priėmimą ir paskolų teikimą savo sąskaita). Todėl ECB patikrino, ar Lietuvos kredito unijos atitinka Konsoliduotos bankininkystės direktyvos 1 straipsnio 1 dalies 1 pastraipoje nustatytus kriterijus.

11. Dėl Lietuvos kredito unijų veiklos pobūdžio ir klausimo, ar ji apima „indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimą iš visuomenės“ Konsoliduotos bankininkystės direktyvos prasme, ECB pažymi, kad, pagal Lietuvos Kredito unijų įstatymą⁶ (toliau – Kredito unijų įstatymas), Lietuvos kredito unijos gali priimti indėlius iš įvairių asmenų, įskaitant savo narius ir asocijuotus narius, taip pat iš Lietuvoje įregistruotų kredito unijų asociacijų, asociacijų, religinių bendruomenių, profesinių sąjungų organizacijų, labdaros įstaigų, Lietuvos Vyriausybės ir (ar) savivaldybių įgaliotų institucijų, ir tarptautinių ar užsienio valstybių labdaros įstaigų. Taip pat, iki kredito unija įstos į Centrinę kredito uniją, ji gali priimti indėlius iš kitų kredito unijų, nesančių Centrinės kredito unijos narėmis. ECB pažymi, kad, pagal Kredito unijų įstatymą, kredito unijos nariais gali tapti įvairūs asmenys, įskaitant nuolat Lietuvoje gyvenančius fizinius asmenis ir tam tikrus Lietuvoje įregistruotus juridinius asmenis (pvz., asociacijos, profesinių sąjungų organizacijos, religinės bendruomenės ir bendrijos bei žemės ūkio kooperatyvai). ECB taip pat pažymi, kad, pagal Kredito unijų įstatymą, kredito unija gali apriboti narystę joje remdamasi įvairiais kriterijais (pvz., darbas toje pačioje įmonėje, įstaigoje, priklausymas tai pačiai profesinei grupei ar organizacijai, ar gyvenimas tame pačiame miestelyje ar seniūnijos teritorijoje). Be to, kredito unija gali priimti įvairius asocijuotus narius, įskaitant individualias (personalines) įmones, ūkines bendrijas, žemės

---

⁴ OL L 126, 2000 5 26, p. 1, su paskutiniais pakeitimais, padarytais Direktyva 2004/69/EB (OL L 125, 2004 4 28, p. 44).

⁵ Pagal 2003 m. Stojimo sutarties II priedo 3 skyriaus nuostatas.

⁶ Lietuvos valstybės žinios, 1995, Nr. 26-578, su pakeitimais.
ECB taip pat supranta, kad Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo atžvilgiu Kredito unijų įstatymas yra specialus įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 20-488, su pakeitimais.

ūkio kooperatyvus, uždarašias akcines bendroves, kontroliuojamas unijos nario(-ių), mažąsias įmones, ir fizinius asmenis, gyvenančius, dirbančius ar besimokančius toje seniūnijos teritorijoje, kurioje yra kredito unijos būstinė. ECB papildomai pažymi, kad, pagal Kredito unijų įstatymą, indėliams kredito unijose taikoma Lietuvos indėlių draudimo tvarka.

12. Dėl klausimo, ar Lietuvos kredito unijų veikla apima „paskolų teikimą savo sąskaita“ Konsoliduotos bankininkystės direktyvos prasme, ECB pažymi, kad, pagal Kredito unijų įstatymą, Lietuvoje įsteigtos kredito unijos gali teikti paskolas savo nariams kredito unijos įstatuose numatytai paskirčiai. ECB mano, kad apribojimas, leidžiantis teikti paskolas tik kredito unijos įstatuose numatytai paskirčiai negali būti laikomas apribojančiu kredito unijų galėjimą „teikti paskolas savo sąskaita“ Konsoliduotos bankininkystės direktyvos prasme. ECB taip pat pažymi, kad, pagal Kredito unijų įstatymą, kredito unijos turi teisę užsiimti kita kredito įstaigoms būdinga veikla. ECB papildomai pažymi, kad Kredito unijų įstatymas vadina kredito unijas „kredito įstaigomis“. Remdamasis pirmiau išvardytu, ECB mano, kad, pagal šiuo metu galiojančius Lietuvos teisės aktus, Lietuvoje įsteigtos kredito unijos gali užsiimti tam tikra kredito įstaigoms būdinga veikla. Konkrečiai, jos gali priimti indėlius ir teikti paskolas savo sąskaita.
13. Tačiau lieka klausimas, ar Lietuvos kredito unijos priima indėlius „iš visuomenės“ Konsoliduotos bankininkystės direktyvos prasme. ECB supranta, kad praktiškai tam tikros Lietuvos kredito unijos gali būti gana mažos, jų narių ratas gali būti ribotas, ir jos gali priimti indėlius iš ribotos visumos. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad potencialių indėlininkų visuma Lietuvos kredito unijose yra plati, sunku teigti, kad Lietuvos kredito unijos nepriima indėlių „iš visuomenės“ Konsoliduotos bankininkystės direktyvos prasme.
14. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, ECB mano, kad Lietuvos kredito unijos tenkina kredito įstaigos apibrėžimą Konsoliduotos bankininkystės direktyvos prasme, ir todėl, Lietuvai įsivedus eurą, Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimai joms bus taikomi.

Lėšų Lietuvos kredito unijų kapitalui sudaryti traktavimas

15. ECB pažymi, kad, pagal Kredito unijų įstatymą, Lietuvos kredito unijų nariai gali išstoti iš kredito unijos, apie tai pranešę ne vėliau kaip prieš tris mėnesius. ECB supranta, kad, taip išstojus iš kredito unijos, lėšos, kurios buvo įmokėtos kredito unijos kapitalui sudaryti, gali būti atsiimamos laikantis Kredito unijų įstatymu nustatytų sąlygų. Atitinkamai laikas, per kurį turi būti atsiskaitoma, yra nustatomas įvertinus susijusios kredito įstaigos finansinę būklę ir likvidumą. Bet kuriuo atveju atsiskaityti būtina ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo nario faktiško išstojimo dienos. Atsižvelgiant į šias nuostatas, reikia apsvarstyti, ar tokios kredito unijai sumokėtos lėšos turėtų būti laikomos esančiomis indėlių pobūdžio ir tuo pačiu įsipareigojimais, kuriems turi būti laikomos privalomosios atsargos Lietuvos banke. Eurosistemos privalomųjų atsargų sistemoje šis klausimas nėra aiškiai išspręstas, ir šiuo klausimu tebėra analizuojama ir diskutuojama. ECB pateiks Lietuvos bankui visą susijusią informaciją likus pakankamai laiko iki datos, nuo kurios Eurosistemos privalomųjų

atsargų sistema bus taikoma Lietuvos kredito unijoms, tokiu būdu užtikrinamas tolygų perėjimą prie naujos privalomųjų atsargų sistemos.

Techninės pastabos

16. Nutarimo projekto išsamių nuostatų atžvilgiu ECB norėtų pasiūlyti toliau išvardytas technines pastabas, kurias Lietuvos bankas galbūt norėtų apsvarstyti jau šiuo parengiamuoju etapu.
17. Nutarimo projekto 18 skirsnis nustato, kad jeigu kredito įstaiga dažnai taiso savo privalomųjų atsargų bazės ar sumos duomenis, Lietuvos bankas gali apriboti jai galimybę toliau taisyti. ECB pažymi, kad Eurosistemos privalomųjų atsargų sistemoje atsargų bazės duomenų taisymai apskritai nėra draudžiami, atsižvelgiant į tai, kad tokie taisymai gali padėti gerinti duomenų kokybę. Tačiau, taikant sankcijas už balanso statistinės atskaitomybės reikalavimų pažeidimus, sistemingas neteisingų duomenų pateikimas gali būti laikomas „sunki nusižengimu“, už kurį gali būti taikoma padidinta sankcija (žr. Europos centrinio banko informacinį pranešimą dėl sankcijų už balanso statistinės atskaitomybės reikalavimų pažeidimus taikymo 2004/C 195/10⁷). Šiuo atžvilgiu ECB pažymi, kad, pagal nutarimo projekto 39 skirsnį, Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į nusižengimų dažnumą, ir (ar) jų įtaką kredito įstaigos privalomųjų atsargų basei ir (ar) sumai, gali skirti padidintą baudą, jeigu, *inter alia*, paaiškėja, kad kredito įstaiga pateikė neteisingus ar ne visus duomenis.
18. ECB atkreipia dėmesį į tą faktą, kad baudos, kurias Lietuvos bankas gali skirti pagal nutarimo projekto 39 skirsnį, yra susijusios su statistinės atskaitomybės reikalavimų nevykdymu (pvz., pateikti neteisingi ar ne visi duomenys, arba kai jų pateikimo forma neatitinka nustatytų reikalavimų, arba jei buvo trukdoma patikrinti pateiktų duomenų tikrumą). Nors statistinės atskaitomybės reikalavimų nevykdymas tiesiogiai įtakoja tolesnį privalomųjų atsargų reikalavimo nustatymą, pats ECB aiškiai skiria šiuos du dalykus. ECB specialūs sankcionavimo principai yra išdėstyti dviejuose skirtinguose informaciniuose pranešimuose: Europos centrinio banko informaciniame pranešime dėl sankcijų už balanso statistinės atskaitomybės reikalavimų pažeidimus taikymo (2004/C 195/10)⁸ ir Europos centrinio banko informaciniame pranešime dėl sankcijų už įsipareigojimo laikyti privalomąsias atsargas nesilaikymą taikymo (2000/C 39/04)⁹.
19. Nutarimo projekto 41 skirsnis nustato, kad, jeigu kredito įstaiga neįvykdė privalomųjų atsargų reikalavimų, Lietuvos bankas gali padidinti jai privalomųjų atsargų reikalavimą suma, ne daugiau kaip tris kartus viršijančia privalomųjų atsargų trūkumą paskutiniu praėjusiu laikymo laikotarpiu. Eurosistemos privalomųjų atsargų sistemos atveju tokia priemonė nebūtinai reikštų sankciją kredito įstaigai, kadangi privalomųjų atsargų laikymas yra atlyginamas palūkanomis, artimomis rinkos palūkanoms. Be to, kai kurios kredito įstaigos galėtų gauti naudos iš didesnių privalomųjų atsargų reikalavimų, pasinaudodamos papildomomis privalomosiomis atsargomis kaip buferiu savo pačių

---

7 OL C 195, 2004 7 31, p. 8.

8 OL C 195, 2004 7 31, p. 8.

9 OL C 39, 2000 2 11, p. 3.

likvidumo sukrėtimams laikymo laikotarpiu kompensuoti. Nors ši priemonė yra panaši į Tarybos reglamento (EB) Nr. 2531/98 7 straipsnyje nustatytą sankcionavimo tvarką, svarbus skirtumas yra tas, kad Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2531/98 nustato, jog toks ne daugiau kaip tris kartus didesnis už privalomųjų atsargų reikalavimo trūkumą indėlis yra indėlis be palūkanų, tokiu būdu įvesdamas baudžiamąjį elementą.

20. Ši nuomonė skelbiama ECB tinklalapyje.

Pasirašyta Frankfurte prie Maino, 2005 m. balandžio 1 d.

[parašas]

ECB pirmininkas

Jean-Claude TRICHET